

DE PLANNINGSGESCHIEDENIS VAN HET ROTTERDAMSE 'WATERPROJECT'

DOOR FRANK ALTENBURG

Het woordje 'water' zal in de eerste helft van de negentiende eeuw bij veel Rotterdammers vermoedelijk weinig positieve associaties hebben opgeroepen. Water vormde namelijk een probleem, en wel om twee onlosmakelijk met elkaar verbonden redenen. Allereerst bestond er in Rotterdam een groot gebrek aan behoorlijk drinkwater. Ten tweede was er de vervuiling van de binnenwateren van de stad. Singels, grachten en sloten verspreidden een onaangename stank¹). Voor een beter begrip van deze problematiek is het goed de volgende vragen eens nader te bekijken: Hoe voorzagen de inwoners van Rotterdam in hun behoefte aan drinkwater? Waaruit bestond de vervuiling van de Rotterdamse binnenwateren en welke oorzaken kunnen daarvoor worden aangegeven? Daarbij moet worden bedacht dat de stad zich in die tijd met een toenemende bevolkingsdruk zag geconfronteerd. Dit leidde ertoe dat de bebouwing sterk toenam²). De bevolkingsdruk nam omstreeks 1840 problematische vormen aan en dat had onder andere gevolgen voor het stedelijk drinkwater. De Rotterdammers waren voor hun drinkwater bijna letterlijk aangewezen op het water dat hen omringde. De bewoners van de Waterstad, het havengebied dat in open verbinding stond met de rivier, dronken hoofdzakelijk Maaswater, dat zij meestal door middel van vloeiputten en -buizen in hun huizen aanvoerden. In de binnenstad, het binnendijks en binnen de vesten gelegen deel van de stad, maakte men voornamelijk gebruik van het water uit grachten en sloten. Hetzelfde gebeurde in de polderstad, het binnendijks maar buiten de vesten gelegen deel van de stad. Slechts enkele inwoners beschikten over welputten (dat zijn putten waaruit uit de bodem wellend water wordt opgehaald). In de hele stad was maar één openbare pomp, namelijk die bij het Oliemagazijn, in de omgeving van de Laurenskerk.

De problematiek van de drinkwatervoorziening hing ten nauwste samen met die van de vervuilde, stinkende binnenwateren. Daaruit haalden veel Rotterdammers immers hun drinkwater. De vervuiling van de binnenwateren werd veroorzaakt door de